

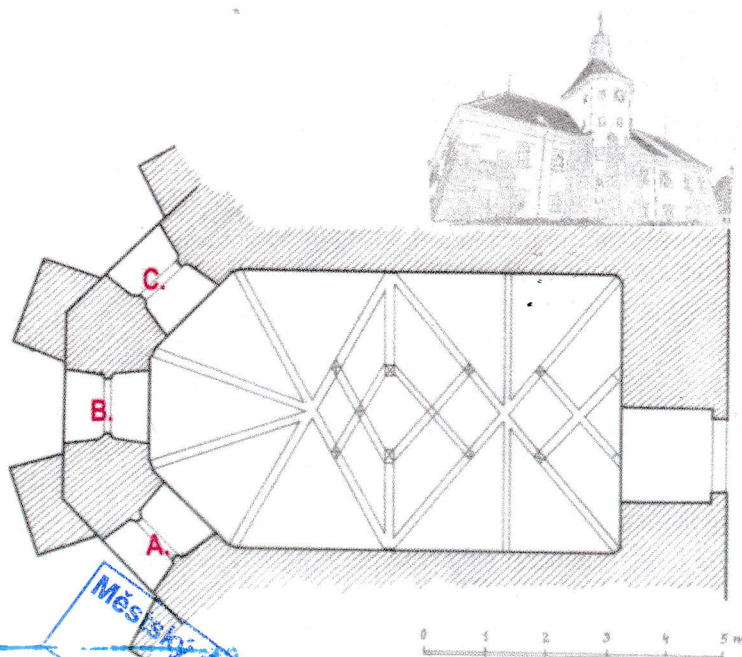
Kaple sv. Anny na zámku Smečno

- kult. Památka vedená v ÚSKP ČR pod rej. č. 18157/2-595

Restaurátorský záměr na trojici obloukových oken osazených vitrážemi:

- A/ malovaná figurální vitráž věnovaná rodu Nostitz Rienecků
- B/ vitráž s geometrickým motivem
- C/ malovaná figurální vitráž jejímž donátorem byl papežský prelát Msore. Jan Říhánek

Schéma rozmístnění oken:

Příloha k rozhodnutí

čj. 42817/2019/OK

ze dne: 16.10.2019

Městský úřad SLANÝ
odbor kultury
a památkové péče

Umístnění vitrážových oken:

Vitrážová okna jsou umístněna v pozdně gotické kapli sv. Anny z roku 1460, která je součástí zámeckého komplexu ve Smečně. Samotná kaple se nachází ve východním křídle zámku v přízemí polygonální věže s vnějšími pilíři. Tři vysoká gotická okna s šikmým ostěním zakončená kulatým obloukem. Výplň dvou krajních oken tvoří vitráže s figurálním motivem (viz. schema umístnění A a C) a prostřední (viz. schema umístnění B) tvoří geometrický motiv.

Okna byla v roce 1838 osazena barevnými vitrážemi z dílny pražského sklenáře Wetzsteina. Jednotlivá okna v horní obloukové části zdobí znaky Clam-Martinických a Guilfortských rodů. Dále pak v levém okně je v kruhu o průměru cca zasazen portrét sv. Karla Boromejského a Panny Marie s Ježíškem. V pravém okně jsou v kruzích vyobrazeny portréty sv. Karla a sv. Josefa. Spodní část každého z oken tvoří tři díly téměř čtvercového tvaru. Vitráže do nich vsazené pocházejí z dílny Sklomalba Jan Veselý, Karlín 505. Lze se tudíž domnívat, že původní vitráže byly nahrazeny novějšími od již zmiňované dílny. Původní zůstaly pouze obloukové části oken.

Popis vitrážových oken:

Jedná se celkem o 3 ks vitrážových oken nacházející se za oltářem. Do každého z okenních otvorů je vsazen dřevěný rám a ten je dělí na jednotlivé díly. Z toho od spodu tři skoro čtvercové a vrchní zdobí gotická kružba. Každé z oken má plochu cca 2,68m².

Horní část každého z oken je tvořeno gotickou kružbou, do které jsou vsazena jednotlivá skla a zatmelena sklenářským tmelem. Spodní čtvercové díly jsou osazeny vitrážemi a také zatmeleny sklenářským tmelem, každá z těchto vitráží je navíc zajištěna horizontální kovovou výztuhou, která je přichycena v krajích k dřevěnému rámu. U středového okna (viz. schema umístnění B) je do dřevěného rámu navíc vsazen rám kovový, který je je možno otevřít a funguje jako „ventilačka“. Tento je vsazen do prostředního dílu okna.

Krajní okna s vitrážemi zdobenými sklomalbou (viz. schema umístnění A a C) vyobrazují postavy světců. Pod každým z nich je nápisové pole opatřené textem. U středového okna (viz. schema umístnění B) jsou vitrážové výplně s geometrickým motivem ve tvaru o pakujícího se šestihranu z katedrálních skel různých barevných odstínů.

Popis současného stavu vitrážových oken:

Okno A (viz. schéma umístnění)

Malovaná figurální vitráž jejíž centrální motiv tvoří postava světce pod kterou se nachází nápisové pole opatřené textem: JÁ JSEM PASTÝŘ DOBRÝ. A věnováním Urozenému rodu Nostitz Rienecků. Horní obloukovou část tvoří skla která jsou zdobena rytinou do tabulek z přejímaného rubínového skla. Kruh o průměru cca 20cm vyobrazující znak rodu Clam-Martinických a dva menší s portréty sv. Karla Boromejského a Panny Marie s Ježíškem. Zbýlá skla jsou zdobena sklomalbou s dekorativním motivem. Jednotlivá skla se liší stavem degradace původní sklomalby a doplnění skly se sklomalbou novějšího data. Původní a již poškozená skla byla tudíž doplněna skly novými v době, kdy se původní vitrážové výplně nahrazovali novými figurálními. Na některých sklech, a to i těch zdobených rytecky je patrné poškození. Toto mohlo vzniknout jak mechanicky tak i kroucením či deformací dřevěného rámu který je již na konci životnosti.

Jednotlivé části vitráží vykazují známky znečištění. Olověný profil je místy ve spojích již narušený. Olověná vazba vykazuje také narušení pokročilou oxidací. Toto má za vliv nesourodou pevnost každého z vitrážových plátů. Sklomalba sklářskými vypalovacími barvami je provedena ze strany interiéru, v části okna s vyobrazením figury světce nejsou

patrná žádná poškození co se oxidace sklomalby týče. Tato poškození jsou patrna v již zmiňované horní části. Všechna použitá skla jsou typická pro dobu vzniku vitráží. V ploše jsou použita válcovaná skla různých barevných odstínů, některá i s jemnou strukturou. Některá ze skel již vykazují praskliny, některá jsou i mechanicky poškozená.

Okno B (viz. schéma umístění)

Vitrážové výplně složené z geometrických šestihranů tvoří hlavní plochu okna. Jednotlivé šestihrany jsou nařezány z válcovaných katedrálních skel různých barevných odstínů. Horní oblouková zdobná část je jako i obě přilehlá okna osazena skly zdobených sklomalbou s dekorativními motivy a skly s rubínovým přetahem zdobených rytinou. Na středovém kruhu o průměru 20cm je vyobrazeno boží oko. Na jednom z dvou menších kruhů je vyobrazen květ a na druhém podoba světce, bohužel zde chybí již část na které se nacházelo jméno vyobrazeného. Sklomalba sklářskými vypalovacími barvami je z interiérové strany kaple, z větší části je poškozena degradací a na mnoha místech již sklomalba chybí zcela. Jednotlivé části vitráží vykazují známky znečištění. Olověný profil je místy ve spojích již narušený. Olověná vazba vykazuje taktéž narušení pokročilou oxidací. Toto má za vliv nesourodou pevnost každého z vitrážových plátů. V horní části hrozí po mechanickém poškození vypadnutí skel.

Dřevěný nosný rám i u tohoto okna vykazuje již konec jeho životnosti.

Okno C (viz. schéma umístění)

Malovaná figurální vitráž jejíž centrální motiv tvoří postava světce pod kterou se nachází nápisové pole opatřené textem: AJ, STOJÍM U DVEŘÍ A TLUKU. A donátorství Papežského preláta Msore. Jana Říhánka. Dále se zde nachází signo Jan Veselý, Sklomalba, Karlín 505. Horní obloukovou část tvoří skla která jsou zdobena rytinou do tabulek z přejímaného rubínového skla. Kruh o průměru cca 20cm vyobrazující znak rodu Guilfortských a dva menší s portréty sv. Karla a sv. Josefa. Zbylá skla jsou zdobena sklomalbou s dekorativním motivem. Jednotlivá skla se liší dle stavu degradace původní sklomalby a doplnění skly se sklomalbou novějšího data. Původní a již poškozená skla byla tudíž doplněna skly novými v době, kdy se původní vitrážové výplně nahrazovali novými figurálními. Na některých sklech, a to i těch zdobených rytecky je patrné poškození. Toto mohlo vzniknout jak mechanicky tak i kroucením či deformací dřevěného rámu který je již na konci životnosti. Jednotlivé části vitráží vykazují známky znečištění. Olověný profil je místy ve spojích již narušený. Olověná vazba vykazuje taktéž narušení pokročilou oxidací. Toto má za vliv nesourodou pevnost každého z vitrážových plátů. Sklomalba sklářskými vypalovacími barvami je provedena ze strany interiéru, v části okna s vyobrazením figury světce nejsou patrná žádná poškození co se oxidace sklomalby týče. Tato poškození jsou patrna v již zmiňované horní části. Všechna použitá skla jsou typická pro dobu vzniku vitráží. V ploše jsou použita válcovaná skla různých barevných odstínů, některá i s jemnou strukturou. Některá ze skel již vykazují praskliny, některá jsou i mechanicky poškozená.

Jednotlivé kroky při restaurování:

U všech vitráží před demontáží výplní z dřevěného rámu bude provedena fotodokumentace současného stavu. Nakreslí se pracovní nákres každého z oken s odpovídajícím dělením. Jednotlivé výplně restaurátor očísluje a stejným číslem bude označena i v technickém nákresu. Z vitráží se odstraní kovové výztuhy a označí se aby je bylo možné vrátit na původní místa. Jednotlivé plochy výplní se přelepí fixační páskou aby byla zajištěna kompatibilita při vyndávání z rámu a následné manipulaci.

Dále bude nutné vzhledem ke stavu v jakém je nosný dřevěný rám jej výjmout z ostění, a to i se skly ve zdobné obloukové části. Tato skla bude možné výjmout až v dílně aby nedošlo k nenávratnému zničení jak skel tak i rámu samotnému. Otvory oken budou provizorně zakryty miranolem. Jednotlivé výplně i rámy samotné se poté převezou do restaurátorské dílny.

Dovezené výplně se v dílně restaurátora ještě jednou vyfotí a z každé se vyhotoví dvě papírové kopie na kterých se označí poškozená skla a další údaje pro následné restaurování.

U jednotlivých výplní se oddělí olověná vazba od skel a ta se uloží na zhotovené papírové kopie, na své místo ve výplni. Poté se z jednotlivých skel ručně odstraní nánosy nečistot. U poškozených či chybějících skel se vyrobí šablony pro jejich možné nařezání ze skel nových, stejné či co nejpodobnější struktury a barevnosti jako ta původní. Po tento krok jsou práce jak u malovaných tak nemalovaných dílů totožné.

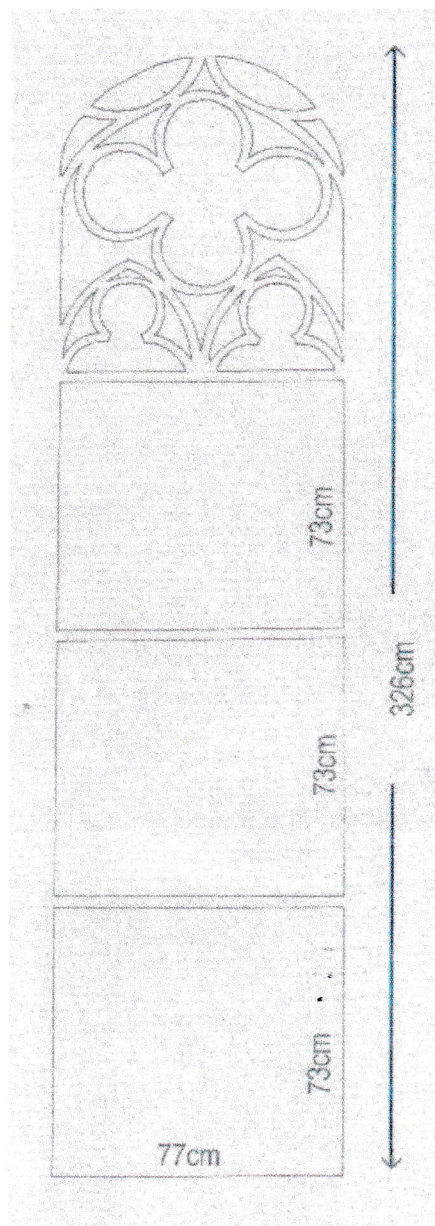
Poškozená skla zdobená sklomalbou restaurátor namaluje dle původních. Původní díly s degradovanou sklomalbou je nutno přemalovat sklářskými vypalovacími barvami či reversibilními, nebo bude ponechán jejich původní stav. Toto je potřeba projednat se zástupci NPÚ příslušné oblasti. Toto se odvíjí od stavu v jakém se nachází původní sklomalba, k tomuto účelu je nutné provést zkoušky přilnavosti barev.

U poškozených skel zdobených rytinou bude nutné taktéž se zástupci NPÚ projednat zda vyrobit kopie či použít zpět kusy původní slepené či předělené slabým olověným profilem. Nová olověná síť musí být složena ze stejné šíře profilů jako ta původní. Jednotlivé výplně se složí do požadovaných tvarů a rozměrů, následně se zaletují z obou stran cínovou pájkou Sn 60. Z venkovní strany jednotlivé výplně je nutno zatmelit naředěným sklenářským tmelem a následně z obou stran vyčištěny jemnými smrkovými pilinami. Na takto vyčištěné výplně budou z vnitřní strany naletovány úchyty pro vertikální kovové výztuhy. Kovové prvky musí být předem ošetřeny od rzi a následně natřeny kovářskou grafitovou barvou.

Takto zrestaurované jednotlivé díly budou vráceny do opraveného dřevěného rámu, který bude před tímto krokem upevněn zpět do ostění. Jednotlivé díly budou zakytovány sklenářským tmelem dle původního stavu.

Oprava a restaurování oblých rámů s gotickou kružbou

Předmětem opravy a restaurování je trojice rámů vsazené z vnitřní strany kaple, zajištěné lavičníky.

Popis rámců oken:

Rám okna je vyroben z dubového dřeva. Z vnější strany je okno natřené bílou krycí barvou, z vnitřní strany tmavě hnědou. Při odstraňování bude na několika místech provedena stratigrafie pro určení odstínů použitých barev.

Postup prací:

Z oken budou vyjmuty čtvercové vitráže na místě před demontáží rámců z ostění. Horní oblá část bude pro bezpečnější přepravu rámu i vitrážových výplní výjmuta až na dílně. Každý z rámců bude označen aby jej bylo možno vrátit na své místo. Lavičnický budou opatrně vytaženy ze zdi a použity zpět při montáži. Na převoz bude nutné horní oblé části rámců vyztužit hranolky či deskou, aby nedošlo k rozbití skleněných vitráží či polámání zdobných částí rámců.

Každý z otvorů bude provizorně zakryt po dobu restaurování rámců vitrážemi.

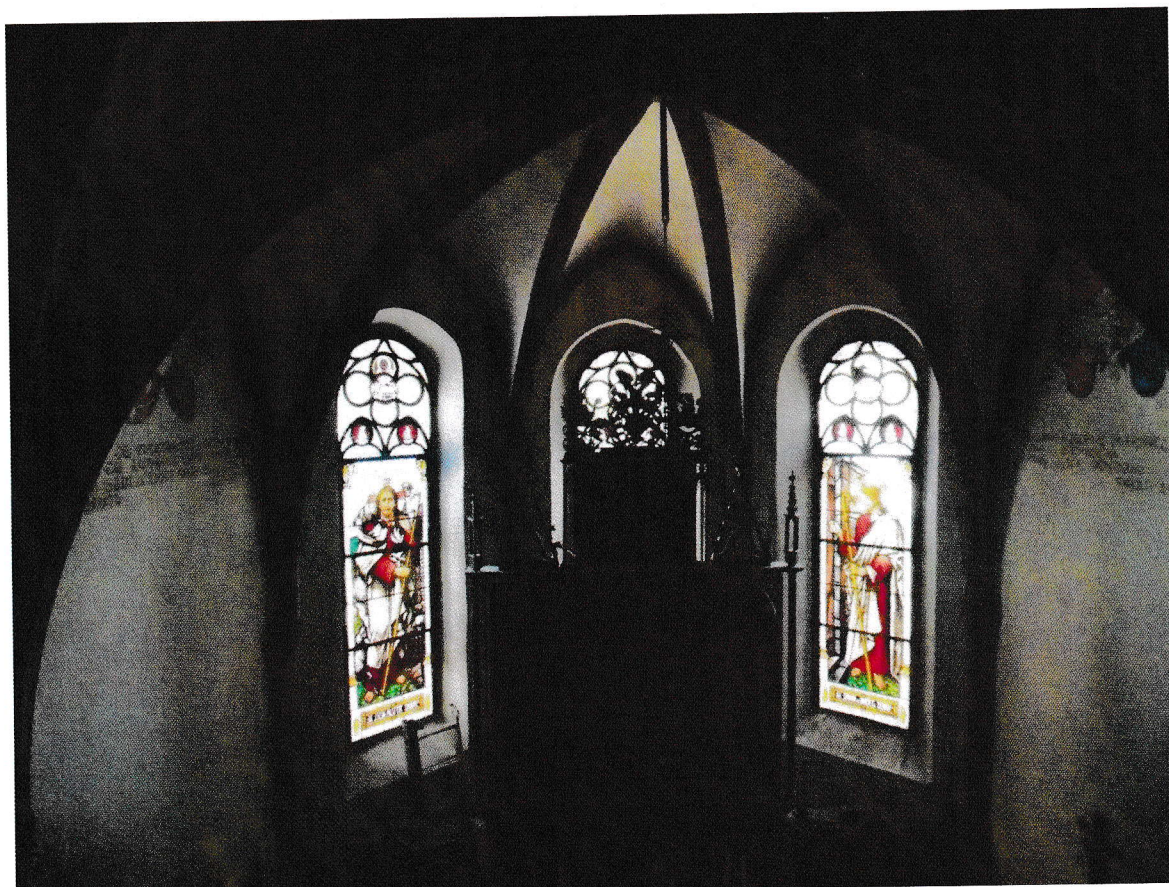
Před odstraňováním tmelu a jednotlivých vrstev barvy z rámců bude na několika místech provedena sonda z důvodu zjištění počtu vrstev barev a jejich odstínů. Barva bude odstraňována buď chemickým postupem nebo horkovzdušnou pistolí. V obou případech bude postupováno s maximální opatrností, aby nedošlo k zbytečnému poškození dřeva či změně tvaru rámců.

Po očištění dřevěných rámců se volné spoje popíší a rozeberou. Části rámců, které budou poškozené nebo budou jakýmkoliv způsobem ohrožovat funkčnost okna či omezovat záruku povrchové úpravy, budou vyrobeny jako věrná kopie nebo nastaveny protézováním tak, aby jednotlivé zásahy nebyly nijak patrné.

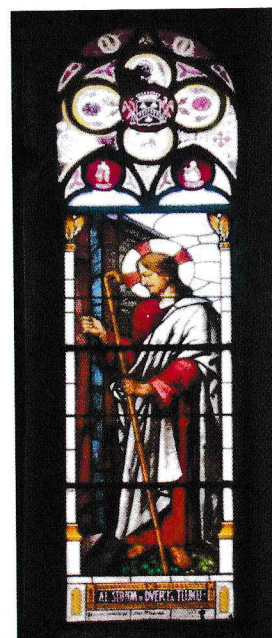
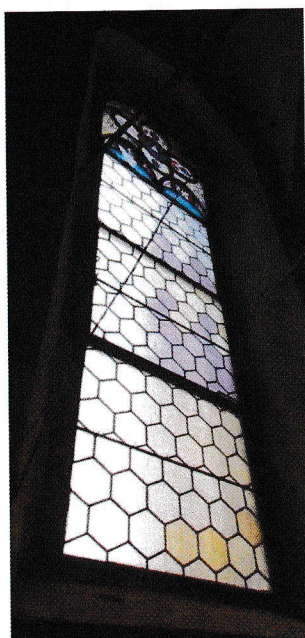
K povrchové úpravě budou použity nátěry dle technologickým postupem daného výrobcem nátěrových hmot. Odstín bude odsouhlasen investorem a zástupci NPÚ.

Po namontování a zajištění rámců zpět na původní místa dojde k osazení vitráží.

Fotodokumentace původního stavu :

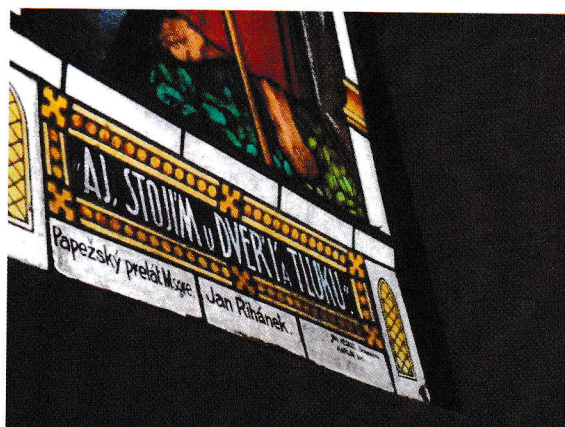

Trojice oken

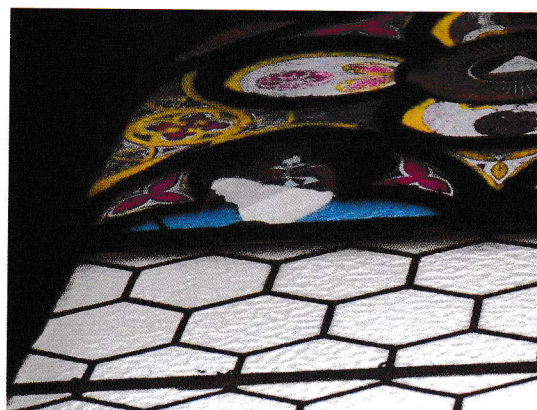
Restaurování vitráží z kaple sv. Anny na zámku Smečno (kult. Památka vedená v ÚSKP ČR pod rej. č. 18157/2-595)
Restaurátoři Milan Augustin a Dagmar Voláková s povolením MK ČR 6. 855/95

Okno A.

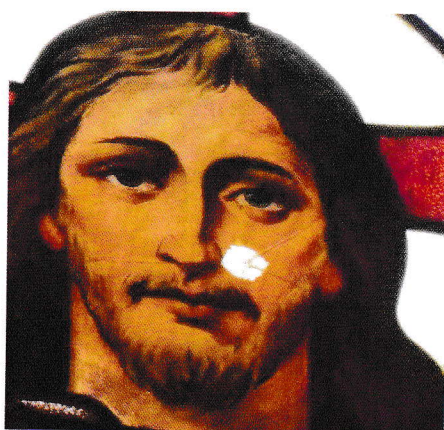
Borcení vitráže vlastní vahou

Okno B.

Mechanické poškození

Okno C.

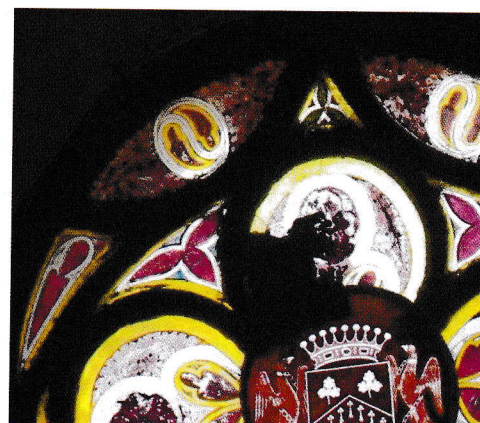
Mechanické poškození

Olověná vazba již není na svém místě

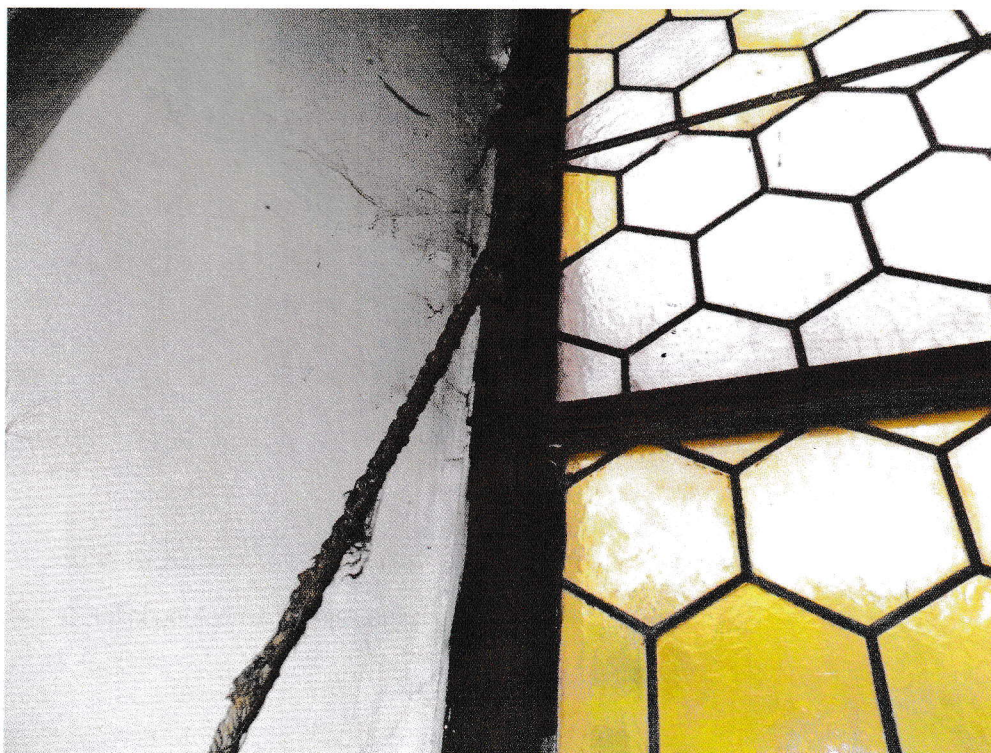
Popraskané sklo po mechanickém poškození

Provizorní zaslepení po mechanickém poškození

Detail mechanického poškození na přejímaném rubínovém skle zdobeného rytinou

Detail vložení kovového vyklápěcího rámu (ventilačky)

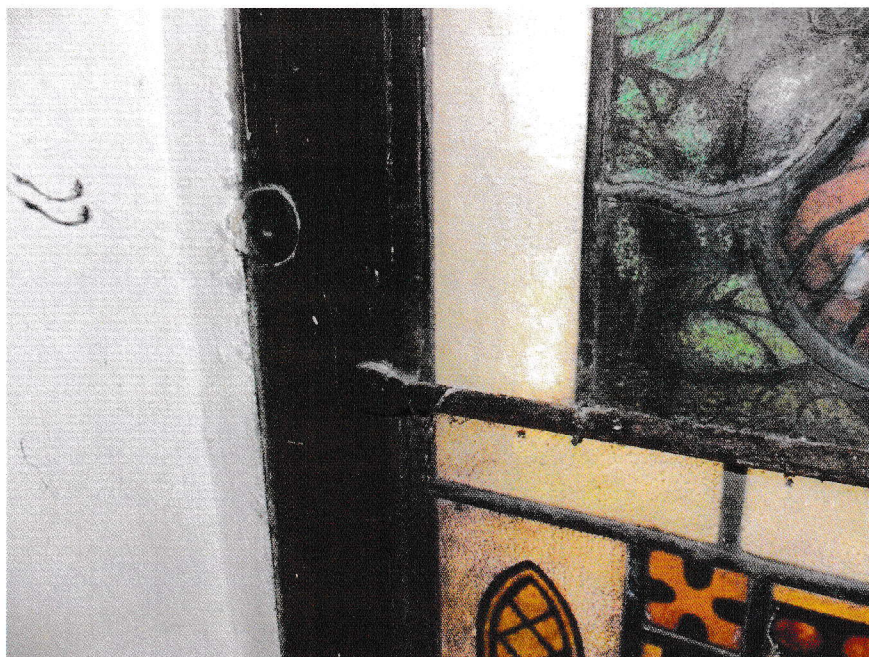
Chybějící kontura sklomalby

Z části chybějící kontura sklomalby

Zatmelení vitráže do dřevěného rámu sklenářským tmelem

Uchycení dřevěného rámu do ostění lavičnický

Detailní pohled na již dosluhující dřevěný rám

Již nesourodá pevnost kružby dřevěného rámu z vnější strany. Vzhledem ztráty
Pevnosti jednotlivých dřevěných dílů dochází i k praskání některých skel.

**Restaurátorské práce budou probíhat pod vedením restaurátora
Dagmar Volákové (restaurátor povolení MK ČR 6. 855/95) .**

V Novém Boru 20.8.2019

Milan AUGUSTIN

restaurátor

Milan AUGUSTIN

Severní 663
473 01 Nový Bor
tel.: 777 057 049
IČO 05574641

Dagmar VOLÁKOVÁ

DAGMAR VOLÁKOVÁ
restaurátor povolení MK ČR

St. Hradý-Milkovice 55
tel. 603 517 885

